

Yuliia Yarova
*Candidate of Economic Sciences,
Lecturer at the Department of Finance, Banking and Insurance
Vinnytsia Educational and Research Institute of Economics of
West Ukrainian National University*

Ярова Ю.М.
*к.е.н., викладач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Вінницького навчально-наукового інституту економіки
Західноукраїнського національного університету*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-295-1-146>

PUBLIC ADMINISTRATION IN THE ECONOMIC SPHERE

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ

За останні десятиліття державне управління зазнало серйозних змін. Ці зміни були відповіддю на фундаментальну суспільну та економічну еволюцію в результаті розвитку глобальної економіки та поширення інформаційних технологій. Вперше термін «державне управління» був використаний в 1986 р. у США. Істотний поштовх до розробки теорії державного управління було дано реформами, централізовано проведеними в державних системах США і країнах Західної Європи в останні десятиліття XIX в. і в перші десятиліття XX ст. Основоположниками сучасної теорії державного управління прийнято вважати В. Вільсона, Ф. Гуднау і М. Вебера. Так, 28-й Президент США і професор Принстонського університету Томас Вудро Вільсон у своїй роботі «The Study of Administration» (1887 р) спробував переорієнтувати політологію на вивчення «організації та методів роботи урядових установ» в цілому [5]. Традиційна модель державного управління ґрунтувалася на політиці Вудро Вільсона, бюрократії Макса Вебера та певній адаптації до наукового менеджменту Фредерика Тейлора.

Державне управління як на загальнодержавному, так і на муніципальному рівні взаємодіє з усіма зазначеними секторами суспільства. Державне управління можна інтерпретувати двояко: з одного боку «управління державою», що охоплює управління державою за всіх видів позиціонування базових категорій, тобто весь зміст управлінських процесів і явищ у державі, а з іншого «управління держави» як управління всіма об'єктами і процесами в суспільстві, коли його об'єктом виступає суспільство, а держава виступає як суб'єкт діяльності. Але це управління має опосередкований характер, оскільки громадянське суспільство має відносну незалежність від держави. Воно формує механізм місцевого самоврядування, що вступає у відносини з державою [2, с. 10].

Державне управління – це практичний, організуючий вплив держави на суспільну життєдіяльність людей з метою її впорядкування, збереження або перетворення, який спирається на її владну силу [1, с. 38].

У найбільш загальному вигляді державне управління тривалий час визначалось як виконавчо-розпорядча діяльність органів державної виконавчої влади, котра виявляється у безпосередньому повсякденному й оперативному впливові на різноманітні суспільні відносини у країні [3, с. 213].

Сучасний розвиток України як незалежної, соціальної, демократичної, правової держави характеризується оновленням відносин у сфері економіки. Це пов'язано зі змінами форм власності, демонополізацією, розвитком ринкових відносин, побудованих на принципах добросовісної конкуренції.

Управління економічною системою передбачає з боку держави розробку та функціонування організаційного механізму регулювання, головними елементами якого виступає система законів і стандартів, інституційна система управління розвитку економіки, сукупність фінансово-економічних засобів, інформаційне забезпечення, політика соціальних перетворень. Організаційні механізми функціонування та етапи розвитку системи, впливаючи на його структуру й змінюючи умови, в яких знаходиться система, формують або змінюють відповідні елементи життєзабезпечення системи.

Державне управління у сфері економіки ґрунтується на конституційному положенні щодо соціальної спрямованості економіки. Управління має на меті органічне поєднання заходів для економічного зростання та фінансової стабілізації з активною соціальною політикою, спрямованою на підвищення життєвого рівня населення. Основними напрямками, що охоплюються державним управлінням у сфері економіки, є: фінансова політика та її стабілізація; інноваційно-інвестиційна діяльність; посилення управління державним сектором економіки; грошово-кредитна політика і зміцнення банківської системи; прискорення приватизаційних процесів; зовнішньоекономічна політика й залучення іноземних інвестицій; подолання платіжної кризи; політика доходів та регулювання заробітної плати; стимулювання малого бізнесу та соціальна політика.

Метою державного регулювання економіки є виконання завдань, що впливають на організацію ринку, досягнення економічних та соціальних цілей, спрямованих на підтримку і забезпечення ринкового порядку в державі, корегування розподілу ресурсів з метою впливу на господарюючу структуру і структуру національного продукту.

Зміст державного управління у сфері економіки полягає в: удосконаленні взаємодії центральних органів виконавчої влади і органів державної виконавчої влади на місцях, органів місцевого самоврядування, організацій і об'єднань роботодавців; чіткому закріпленні компетенції центральних і місцевих органів виконавчої влади в економічній сфері; поглибленні децентралізації в управлінні економікою, гарантуванні реалізації економічних прав місцевих органів виконавчої влади, підприємств і установ, неутручання в питаннях, віднесені до їх компетенції та компетенції органів місцевого самоврядування; удосконаленні правового статусу міністерств і відомств, що здійснюють управління галузями народного господарства; конкретизації в нормативних актах (статутах) завдань і функцій центральних органів виконавчої влади, їх повноважень з координації і регулювання у відповідних галузях і сферах управління; підготовці фахівців для галузей народного господарства, недержавних структур, їх перепідготовки та перекваліфікації та ін.

Сутність державного регулювання економіки комплексно розкривають його основні функції, які є, з одного боку, логічним продовженням функцій держави, їх конкретизацією, а з іншого – зумовлені неспроможністю ринкового механізму саморегулювання та монополістичної планомірності забезпечити стабільний розвиток економічної системи. До таких функцій належать:

– управління розвитком усіх підсистем цілісної економічної системи в процесі їх діалектичної взаємодії (за винятком провідної ланки господарського механізму – державного регулювання економіки). Ця функція здійснюється завдяки впровадженню і вдосконаленню всіх форм економічної політики та форм і методів державного регулювання економіки;

– забезпечення планомірного розвитку економічної системи передусім на основі використання законів планомірного розвитку, одержавлення сучасної економіки у розвинених країнах. Ця функція може бути реалізована запровадженням довготривалих планів економічного розвитку у формі директивного планування

державного сектору економіки, прогнозування та програмування економіки, використання важелів анти циклічного регулювання економіки, здійснення структурної політики тощо;

– забезпечення цілісного еколого-економічного відтворення національної економічної системи через послаблення і поступове подолання економічної кризи, використання різноманітних правових, економічних та адміністративних важелів щодо охорони довкілля;

– забезпечення відносно рівномірного розвитку регіонів країни внаслідок мобілізації і оптимального використання наявних у регіонах матеріальних, трудових, фінансових та інших видів ресурсів здійсненням раціональної економічної політики;

– перерозподіл національного доходу з метою справедливого розподілу доходів між найбагатшими і найбіднішими верствами населення та їх соціального захисту. Функція реалізується шляхом проведення збалансованої соціальної політики;

– подолання найбільших проявів монополізму та монополістичних тенденцій в економіці через проведення антимонопольної, в тому числі антитрестівської політики;

– створення єдиної нормативної бази для здійснення різних форм економічної політики, передусім фінансово-кредитної, податкової, амортизаційної та ін. [3, с. 21].

Держава в інтересах суспільства визначає й забезпечує правові основи всіх економічних перетворень, захищає економічні інтереси виробників і споживачів, регулює грошовий обіг, формує й розвиває економічно і соціально вигідні сфери. Вона створює й гарантує рівні умови господарюванню, встановлює правила поведінки суб'єктів економічних відносин і забезпечує їх стабільність.

Однак здійснення такого регулювання неможливе без використання примусових заходів, за допомогою яких обмежуються і припиняються небажані із соціально-економічного погляду форми господарювання, устанавлюються бар'єри на шляху монополізму, криміналізації, деформації економіки.

Отже, управління економікою містить у собі елементи соціально-економічного аналізу й розрахунку, організаційно-технічні дії та інженерну практику, правове регулювання й різноманітні організаційно-правові форми, а також комплекс методів впливу на керовані об'єкти.

Для державного управління характерно те, що виконавча діяльність є його основним призначенням і складає важливу сторону характеристики змісту цього виду управління, яка органічно пов'язана зі здійсненням безпосереднього керівництва економікою, соціально-культурним та адміністративно-політичним будівництвом і, водночас є розпорядчою діяльністю.

Отже, сутність державного управління в економічній сфері полягає у виконанні завдань які впливають на досягнення економічних та соціальних цілей та спрямовані на підтримку і забезпечення ринкового порядку в державі, корегування розподілу ресурсів.

Література:

1. Атаманчук В.Г. Теория государственного управления: [курс лекций]. Москва. : Юридическая литература, 1997. 400 с.
2. Сурмін Ю. Термінологічна система державного управління: сутність і перспективи становлення. *Вісник НАДУ*. 2008. № 4. С. 5-14.
3. Советское административное право: учебник / [под ред. П. Т. Василенкова]. Москва : Юрид. Лит., 1990. 576 с.
4. Нехайчук Д.В. Механізми Державного регулювання фінансового забезпечення соціально- економічного розвитку країни: теорія, методологія, практика : монографія. Київ : ТОВ «ДКС Центр», 2015. С. 21.
5. Thomas W. Wilson. The Study of Administration. *Political Science Quarterly*. 1887. Vol. 2, t. 2. P. 197-222.